

İCRA VE İFLAS HUKUKU

Prof. Dr. Hakan PEKCANITEZ

§1. İCRA HUKUKU HAKKINDA GENEL BİLGİLER

§1. İCRA HUKUKU HAKKINDA GENEL BİLGİLER

I. Cebrî İcra Hukukunun Gelişimi, Kavram ve Amacı

II. Temel Bazı Kavramlar

A. Takip Hukuku (Cebrî İcra Hukuku) – İcra ve İflas Hukuku

B. Alacak – Borç, Alacaklı – Borçlu

C. Takip İşlemi

1. Taraf Takip İşlemi

2. İcra Takip İşlemi

D. Kanuni Terimler

Takibin Tarafları

Alacaklı

Borçlu

Takip İşlemi

Taraf Takip İşlemi

Tarafların yaptıkları, takibe yön ve şekil veren, çoğunlukla da icra takip işlemlerinin yapılmasını sağlamaya yönelik işlemler

İcra Takip İşlemi

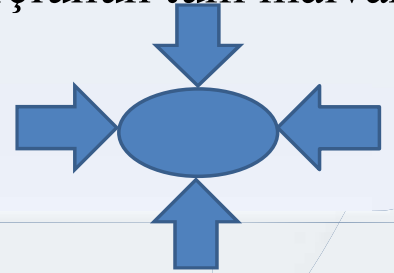
*İcra organları tarafından *borçluya karşı yapılan, *cebri icranın ilerlemesini sağlayıcı nitelikte işlemler

Cebri İcra Hukuku

Cüz'i İcra Hukuku
Alacaklı → Borçlu

Küllî İcra Hukuku

- Tüm alacaklılar
- Borçlunun tüm malvarlığı

§1. İCRA HUKUKU HAKKINDA GENEL BİLGİLER

III. Cebrî İcra Çeşitleri

A. Cüz'î İcra (Ferdî İcra, İcra Takibi)

1. İlamlı İcra (m.24-41): Alacaklı borçluya karşı tüm talepleri için ilamlı takip yoluna başvurabilir. Ayrıca, konusu paradan başka bir şey olan alacaklar için ilamlı icra yoluna başvurulması zorunludur.

2. İlamsız İcra (m. 42-144/a; 167-170/b; 272-276): Sadece para ve teminat alacakları için başvurulabilir. Mahkeme ilamı ile tespit edilip hüküm altına alınmış olması gerekmez.

↳ Genel Haciz Yolu ile Takip

↳ Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yolu ile Takip

↳ Kiralanan Taşınmazların Tahliyesi Yolu ile Takip

- Kira Bedelinin Ödenmemesi Sebebi ile
- Kira Süresinin Bitmesi Sebebi ile

3. Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takip (m.145-153):

Sadece rehinli alacaklar için başvurulabilir. Önce rehinle paraya çevrilmesi yoluna başvuru zorunluluğu vardır (m. 45)

4. İhtiyati Haciz (m. 257-268): Bu üçlü ayrımın dışında geçici bir hukuki koruma tedbiri olarak bulunur.

§1. İCRA HUKUKU HAKKINDA GENEL BİLGİLER

B. Küllî İcra (Toplu İcra, İflas) (m. 154 vd.): Borçlunun karşısında tüm alacaklıları bulunur ve takibin konusunu borçlunun tüm malvarlığı oluşturur. Ancak bu takip yoluna yalnızca iflasa tabi borçlular için başvurulabilir.

C. Diğer Müesseseler

1. Konkordato (m. 285-309)
2. Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerin Uzlaşma Yoluyla Yeniden Yapılandırılması (m. 309-309/ü)
3. İptal Davası (m. 277-284)

§1. İCRA HUKUKU HAKKINDA GENEL BİLGİLER

IV. Cebrî İcra Hukukunda Menfaat Dengesi

-Takip hukuku, hakkı ihlal edilenin, yani cebri icra hukukunda alacaklının, devletin icra organları vasıtasıyla hakkını elde etmesine yardımcı olur. Ancak bu durum, takibin başından sonuna kadar alacaklının menfaatine ağırlık verildiği, borçlu ve takiple ilgili üçüncü kişilerin menfaatinin tamamen göz ardı edildiği anlamına da gelmeyecektir.

-İcra hukukunun amacı alacaklı ve borçlunun çatışan menfaatleri arasında korunmaya değer olanları hassas bir şekilde dengelemektir. Çatışan tarafların menfaatlerinin mutlak olarak eşitlenmesi her zaman menfaat dengesinin kurulması anlamına gelmez, aksine bazen önemli adaletsizliklere neden olabilir.

§1. İCRA HUKUKU HAKKINDA GENEL BİLGİLER

V. Cebrî İcra Hukukunda Temel Hakların Gözetilmesi

A. Genel Olarak

Cebrî icranın tüm temel hak ve ilkelerle az çok bir ilişkisi bulunmakla birlikte, bir kısmıyla doğrudan ve vazgeçilmez bir bağlantısı vardır. Bu çerçevede, insan onurunun, kişiliğın, yaşam hakkının, ailenin, mülkiyet hakkının, konut dokunulmazlığının korunması, hukuk devleti, sosyal devlet, eşitlik, oranlılık ilkeleri, hukuki korunma ve hak arama özgürlüğü, adil yargılanma ve hukuki dinlenilme hakları öncelikle gözetilmelidir.

Cebrî İcra Hukukunda Temel Hakların Gözetilmesi

Hukuk Devleti – Hak Arama Özgürlüğü (AY. m. 2): Etkin hukuki korumanın sağlanması

Sosyal Devlet (AY m.2; İİK m. 82)

Adil Yargılanma ve Hukuki Dinlenilme Hakkı (AY m.36;İİK m.16-18)

Eşitlik İlkesi (AY m.10; İİK m.206; 100-101)

Ölçülülük (Oranlılık) İlkesi (AY m. 13; İİK m. 82)

İnsan Onuru (İİK m. 52; 82-83; 25/b)

Yaşam Hakkının ve Kişiliğın Korunması (AY m.17, AY m.38)

Ailenin ve Çocukların Korunması (AY m. 41; İİK m.25/b)

Konut Dokunulmazlığı (AY m. 21; İİK m. 80-81)

Mülkiyet Hakkı (AY m. 35; İİK m. 96)

Diğer Bazı Temel Haklar (AY m. 24- din ve vicdan özgürlüğü), (AY m. 49- çalışma hakkı), (AY m. 22- haberleşme hakkı), (İİK m. 83/b- HKK m. 5- hayvanların korunması)

§1. İCRA HUKUKU HAKKINDA GENEL BİLGİLER

VI. Cebrî İcra Hukukuna Hakim Olan İlkeler

A. Temel Yargılama İlkelerinin İcra Hukukunda Uygulanması

1. Genel Olarak

Yargılama hukukunda olduğu gibi, cebri icra hukukunda da bu hukuk alanında dikkate alınması gereken bazı temel ilkeler mevcuttur. Bunların bir kısmı yargılama hukukunda yer alı icra hukukunda da uygulama alanı bulan ilkelere; diğerleri ise cebri icranın kendine has ilkelere aittir.

A. Cebri İcra Hukukunda Temel Yargılama İlkeleri

2. Tasarruf İlkesi
3. Taraflarca Getirilme İlkesi
4. Takibin İcra Organlarınca Yürütülmesi
5. Doğrudanlık İlkesi
6. Takip Ekonomisi İlkesi
7. Alenilik İlkesi
8. Sözlülük – Yazılılık İlkesi
9. Tarafların Yükümlülükleri

§1. İCRA HUKUKU HAKKINDA GENEL BİLGİLER

B. Cebrî İcra Hukukunun Kendine Özgü İlkeleri

1. Genel Olarak (Kanunîlik İlkesi)
2. Para Alacakları ile Diğer Hak ve Alacakların Ayrılması
3. Paraya Çevirme İlkesi
4. Cebrî İcra Yollarının Sınırlı ve Belirli Olması
5. Cebri İcra Tedbirlerinin Sınırlı ve Belirli Olması
6. Şekle Sıkı Bağlılık
7. Alacak ve Alacaklılar Arasında Öncelik

§1. İCRA HUKUKU HAKKINDA GENEL BİLGİLER

VII. İcra ve İflas Hukukunun Kaynakları

- 2004 sayılı İcra İflas Kanunu (RG 19.6.1932 S. 2128)
- 1932 tarihli İcra ve İflas Kanunu Nizamnamesi
- 11.4.2005 tarihli İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliği
- 29810 sayılı RG yayımlanan Lisanslı Yediemin Depoları Yönetmeliği
- Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerin Uzlaşma Yolu ile Yeniden Yapılandırılmasına İlişkin Yönetmelik ile İlgili Kanun ve Yönetmelikler
- Yargıtay içtihatları, Bölge Adliye Mahkemesi kararları, doktrinde ileri sürülen görüşler ve yapılan çalışmalar

VIII. Amme (Kamu) Alacaklarının Tahsili

Kamu alacakları, İcra ve İflas Kanunu'na göre değil, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilmektedir. Ancak, devlet, il özel idaresi ve belediyelerin özel hukuktan kaynaklanan alacaklarının tahsili İcra ve İflas Kanunu'na göre yapılır.

6183 sayılı Kanun, kamu alacakları bakımından sadece icra hukukuna ilişkin hususları düzenlemiş olup kamu alacağından dolayı iflas yolu ile takip yapılması veya başlamış takip içinde yer alınması İcra ve İflas Kanunu Hükümlerine göre olacaktır.

§ 2. İCRA TEŞKİLATI

CEBRİ İCRA
ORGANLARI

ASIL İCRA
ORGANLARI

YARDIMCI İCRA
ORGANLARI

İCRA DAİRESİ (M. 1)

İCRA MAHKEMESİ (M.
4)

BÖLGE ADLİYE
MAHKEMELERİ İLE
YARGITAY'IN İCRA VE
İFLAS İŞLERİ İLE
GÖREVLİ DAİRELERİ

GENEL MAHKEMELER

SAVCI ve ADALET
MÜFETTİŞLERİ

A. İcra Dairesi

1. İcra Dairesinin Yapısı ve İcra Dairesi Görevlileri

- Her asliye hukuk mahkemesinin yargı çevresinde yeteri kadar icra dairesi bulunmaktadır. Bu durumda iş dağıtımını icra mahkemesi tarafından yapılır.
- İcra dairesinin başında bir icra müdürü bulunur. Yanında, yeteri kadar icra müdür yardımcısı, katip, mübaşir, muhasip ve diğer yardımcı personel bulunur.

2. İcra Dairesinin Yetki, Görev ve Yükümlülükleri

a. Yetkiler

-Bağımsızdır.

-İcra mahkemesinin genel ve daimi gözetim ve denetimi altında ise de (m.13), icra mahkemesine bağlı bir organ değildir.

-İcabında zor kullanma yetkisini haizdir.

(m.24-32; m.80). Kolluk kuvvetlerine ve köy muhtarına emir verebilir (m.81).

-İstinabe yapabilir (m.79; m.360).

-Mevzuattan kaynaklanan yetkileri de kullanır.

b. Görevler

- İcra dairesinin görevleri bakımından birinci derecede icra müdürü yetkili ve sorumludur. İcra takibinde bulunmak isteyen alacaklı, icra dairesine başvurur.
- İcra dairesinin genel olarak takibin her aşamasında görevleri şunlardır;
- İcra dairesi takip talebini alır, takip talebine uygun ödeme veya icra emri düzenler ve gönderir.
- Borçlunun mallarını haczedip, satar.
- Alacaklılara alacaklarının nasıl ödeneceğini gösteren sıra cetveli düzenler.
- Satıştan ele edilen parayı alacaklıya öder veya alacaklılar arasında paylaşır.
- Paylaştırma sonucunda alacağının tümünü tahsil edememiş alacaklıya aciz belgesi verir.
- Tamamlayıcı diğer işlemleri yapar.

İcra memuru bazı görevlerini yaparken takdir yetkisi kullanır. Bazı işlemlerinde hiçbir takdir yetkisi yoktur.

c. Yüklülükler

a. Olumlu

Yüklülükler

- aaa. Dosya ve Tutanak Düzenlemek (m.8)
- bbb. Elektronik İşlemler (m. 8/a)
- ccc. Paranın Ödenmesi ve Değerli Eşyanın Muhafazası (m.9)

b. Olumsuz

Yüklülükler

- aaa. İş Görme Yasağı (m.10)
- bbb. Akit Yapma Yasağı (m.11)

aaa. Dosya ve Tutanak Düzenlemek (m.8)

İcra tutanaklarının iki temel işlevi vardır.

- *İcra Tutanaklarının İlgililer Bakımından Aleniliği:* İlgililer icra tutanaklarını görebilir ve bunların örneğini çıkarabilir (m.8, III). Ancak bu konuda hukuken korunmaya değer özel ve güncel bir menfaatin bulunması gerekir.
- *İcra Tutanaklarının İspat Gücü:* Tutanaklar resmi belge olarak ispat gücüne de sahiptir. 6352 sayılı kanunla 8. maddeye eklenen yeni fıkra ile icra ve iflas dairelerince verilen kararların gerekçeli olarak tutanağa yazılması zorunluluğu getirilmiştir. Tutanaklar aksi ispat oluncaya kadar geçerlidir ve aksi kural olarak her tür delille ispat edilebilir.

bbb. Elektronik İşlemler (8/a)

- İcra ve iflas dairelerince yapılacak her türlü icra ve iflas iş ve işlemlerinde UYAP kullanılır.
- 8/a maddesinin ikinci fıkrasına göre, usulüne göre elektronik imza ile oluşturulan elektronik veriler senet hükmündedir. Güvenli elektronik imza elle atılan imza ile aynı ispat gücündedir.
- Elektronik ortamda yapılan işlemlerde süre son gün sonunda biter (m. 8/a, VI).

ccc. Paranın Ödenmesi ve Değerli Eşyanın Muhafazası (m. 9)

- İcra dairesi tarafından haczedilen şeyler para ve değerli eşya dışında bir şeyse bunlar yediemine bırakılır.
- Para, banknot, hamile yazılı senet, poliçe, çek, altın, gümüş ve diğer kıymetli şeyler haczedilirse, bu borçlunun eline bırakılmaz, yediemine de tevdi edilmez. Bunlar, icra dairesince alındıktan nihayet ertesi işgünü çalışma saati sonuna kadar bankaya yatırılmak zorundadır (m.9; Yön. M. 38; m.92; m.104; m.110).
- Kıymetli evrak veya değerli şeyleri icra daireleri kasalarında, zorunlu hallerde ise kiralanacak banka kasalarında muhafaza eder.
- İcra ve iflas dairelerine yapılacak her türlü nakdi ödeme Adalet Bak. Uygun görülecek banka hesabına yatırılır. Borçlu, bu paranın alacaklıya ödenmiş olup olmadığına bakılmaksızın bu banka hesabına yatırmakla borcundan kurtulur.

aaa. İş Görme Yasağı (m.10)

İcra ve iflas işlerine bakan memur ve müstahdemler,

1. Kendisinin,

2. Karı veya kocasının, nişanlısının yahut kan ve sıhri usul ve fûruunun veya üçüncü derece dahil olmak üzere bu dereceye kadar olan kan ve sıhri civar hısımlarının,

3. Kanuni mümessili veya vekili yahut müstahdemi bulunduğu bir şahsın

menfaati olan işleri göremezler.

Böyle bir durum ortaya çıktığında, icra müdürü durumu derhal icra mahkemesine bildirmelidir.

-İcra mahkemesi hakimleri hakkında bu madde uygulanmaz (m.10/a).

-Bu yasağa rağmen görevliler iş yaparsa, şikayet yolu ile icra mahkemesine başvurulup yapılan işlemin iptali istenir.

bbb. Akit Yapma Yasağı (m.11)

- İcra ve iflas memur ve yardımcıları, dairelerince takip edilen bir alacak veya satılmakta bulunan bir Şey hakkında kiminle olursa olsun kendileri veya başkaları hesaplarına bir akit yapamazlar.
- Bu yasak icra hakimleri hakkında da geđerlidir.
- Bu yasağa aykırı yapılan işlemler, akitler mutlak olarak batıldır, tarafların rızasıyla dahi geğerli hale gelmez.
- İcra mahkemesinde süresiz Şikayet yolu ile butlanın tespiti istenebilir.

3. İcra Dairesi Görevlilerinin Sorumlulukları

a. Hukuki Sorumluluđu

Tazminat Sor. (m. 5)

Zimmet Dolayısı ile
Sor. (m. 6)

b. Ceza Sorumluluđu

c. Disiplin Sorumluluđu (m. 13)

B. İcra Mahkemesi (m. 4)

1. İcra Mahkemesinin Niteliđi

Her asliye mahkemesinin yargı çevresinde (yani her ilçede) bir icra mahkemesi bulunur. Ayrı bir icra mahkemesi bulunmayan yerlerde, o yer asliye hukuk mahkemesi, icra mahkemesi görevini de yapar.

İcra dairesinin üstünde olmakla birlikte, icra dairesine talimat veremez, ancak kanunun izi verdiği hallere icra dairesini denetleyebilir.

İcra mahkemeleri

- ⦿ Tek hakimli,
- ⦿ Özel hukuk mahkemeleridir.

- İcra hakimleri hakkında, 10/a maddesi dolayısıyla hakim in reddi ve 11. maddedeki akit yapma yasağı uygulanır.

2. İcra Mahkemesinin Görevleri

- İcra dairelerinin işlemlerine karşı yapılan şikayetleri inceler (m.16-18).
- İtirazları inceleme, itirazın kaldırılması taleplerini karara bağlama merciidir (m68-68/a; 147; 150/a; 269/c; 275).
- Hacizde ve iflasta istihkak davalarını inceler (m.97-99; 228)
- İhalenin feshini şikayet yolu ile inceler (m.134)
- İcra ve iflas suçlarının büyük bir kısmına bakar ve ceza verir (m.331)
- Bu görevleri dışındaki diğer görevleri yapar (m.71; m.26; m. 89;m. 121; m. 153; m. 251; m. 266, m. 285; m. 297; m. 318).

3. İcra Mahkemesinde Yargılama Usulü

- İcra mahkemesinde “ basit yargılama usulü” uygulanır (m. 18; HMK m. 316-322).
- İcra mahkemesinde görülen dava ve işler adli tatilde de bakılacak dava ve işlerdendir.
- İcra mahkemesi, icra iflas suçları için yargılama yaparken ceza mahkemesi gibi hareket eder.
- İcra mahkemesi kararları kural olarak “maddi anlamda kesin hüküm” teşkil etmez. Buna karşılık istihkak davaları ile ihalenin feshi davaları genel hükümlere göre görülür.

4. İcra Mahkemesi Kararlarına Karşı Kanun Yolları

a. Hukuk İşlerine İlişkin

b. Ceza İşlerine İlişkin

● İstinaf yoluna başvuru ile getirilen en önemli değişiklik, icra mahkemesinin tüm kararlarına karşı kural olarak istinaf yolunun açık olmasıdır.

● 5311 sayılı Kanunla değişik 363. maddenin ilk fıkrasında ise istisnaen istinaf yoluna başvurulamayacak icra mahkemesi kararları sayılmıştır.

● İstinaf yoluna başvuru, satıştan başka icra işlemlerini durdurmaz (m.363/IV).

● İstinaf mahkemesi kararından sonra temyiz yoluna başvurulabilmesi için, kararın miktar ve değerinin kırkbin liradan fazla olması gerekir (m. 364).

a. İcra Mahkemesinin Hukuk İşlerine İlişkin Kararları

-İcra mahkemesi kararlarına karşı kanun yoluna başvurulması halinde, Kanunun 366. maddesi uyarınca, istinaf ve temyiz incelemeleri HMK'na göre yapılacaktır.

aa. İcra mahkemesi karşı takibi uzatmak gibi kötü niyetle istinaf yoluna başvurulması halinde HMK'nun 329. maddesi uygulanır. İstinaf yoluna başvurulması mümkün olmayan karara karşı istinaf yoluna başvurulması halinde de uygulanır.

bb. İstinaf süresi, icra mahkemesi kararının tefhim veya tabliğinden itibaren 10 gündür (m.363/I).

cc. İcra mahkemesi kararına karşı istinaf yoluna başvurulması satıştan başka icra işlemlerini durdurmaz.

dd. Karara karşı süresinden sonra istinaf yoluna başvurulur veya istinaf yoluna başvurulmasına imkan bulunmayan bir karara karşı istinafa başvurulursa, icra mahkemesi talebin reddine karar verir.

ee. İstinaf incelemesi, istinaf yoluna başvurulana karara hasredilir ve on beş gün içinde karara bağlanır (m366/I,II)
ff. BAM'nin istinaf incelemesi üzerine verdiği ve miktar ve değeri kırkbin lirayı geçen nihai kararlara karşı temyiz yoluna başvurulabilir.

gg. Temyiz süresi HMK m. 361. maddesine göre belirlenmelidir. Buna göre, bölge adliye mahkemesinin kararının tebliğı tarihinden itibaren iki hafta içinde temyiz yoluna başvurulabilir.

hh. Temyiz incelemesi de istinaf incelemesi gibi HMK'na göre, temyiz edilen karara hasredilerek yapılır ve on beş gün içinde karara bağlanır. Temyiz yoluna başvuru da satıştan başka hiçbir icra işlemini durdurmaz.

11. Yargıtay'ın temyiz incelemesi üzerine BAM direnme kararı verebilir (m. 366/III,IV).

ii. İcra mahkemesinin kesin hüküm oluşturan kararları dışındaki kararlara karşı yargılamanın yenilenmesi yoluna gidilemez.

b. İcra Mahkemesinin Ceza İşlerine İlişkin Kararları

İcra mahkemesinin tazyik ve disiplin hapsine ilişkin kararlarına karşı, tefhim veya tebliğinden itibaren yedi gün içinde, itiraz edilebilir.

-İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir.

İcra mahkemesinin İİK'nda düzenlenen suçlardan dolayı verdiği hükümlerle ilgili olarak 5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun kanun yollarına ilişkin hükümleri uygulanır.

-İcra mahkemesinin verdiği tazyik ve disiplin hapsine ilişkin kararı, kesinleşmesinden itibaren iki yıl geçtikten sonra yerine getirilmez (m.354).

-1.1.2017-31.12.2017 tarihleri arasında 1.777,50 liranın altında kalan takiplerde disiplin ve tazyik hapsi uygulanmayacaktır.

II. YARDIMCI İCRA ORGANLARI

A. Genel Mahkemeler
(İİK m. 29/II, m. 33/IV, m. 67, m.69, m. 72, m. 89/III, m. 101/II, m.142, m. 258, m. 264-265-266, m. 271, m. 275/IV-V, m. 276/II, m. 277-284.)

B. Savcı ve Müfettişler (m.13)